

ק בית יוסף מפשעו
תשובת
ר הרא"ש מהלכות
תפילין ונפיר התורה
והנהגות
ש תשובת הרשב"א
ותשובה להרשב"א סימן
רלו ותי"ח סימן מח.

(ט) * ור"ש ששעשאה (ע"ב) במין דלי"ת * יש לתקמיר ולומר דלא סגי בשגיר הנהך
לכד או הגג לכד ויחזור ויכתבנו במין ר"ש, * משום דבין הגג ובין הנהך
נעשו (ג) בפסול, הלכך צריך לגרר שניהם. ואם נדבקה אות לאות, בין קדם
שתגמר בין אחר (ע"ח) שנגמרה, פסול. * ואם גרר (טז) והפרידה (ע"ט) * כשר ולא מקרי
(ס) תק תוכות, מאחר שהאות עצמה היתה כתובה (סא) בתקונה. (סב) * אם נגעו * רגלי

שערי תשובה

פסול. עין באר היטב. ומה שכתב מהשבות מהר"י הלוי וקמן אברכים, עין בהשבות
דבר שמואל סימן קפח שכתב שאף על פי שמהר"י הלוי התיר בבית הגר הכי שכלת
אלהי, נראה שעל צד היותר טוב אם אפשר, שפארכו בתחלה הרגל צד שיהיה יותר
מנוח ואחר כך יגררו קצת מהגג כדי שישאר הרגל בפלים כפי מצעה צורת האות
לכתחלה, שבאופן זה אין מזהקים האות קצין חק תוכות, צד פאן לשות. ונראה דמכרי
זה שאי אפשר למשוך בפלים מהגג פקוש כמו שכתב מהגן אברכים, נמצא דבין שהמשיכו
ברחב כל פן, צד שפמזט פי שנים ברעלה, מסתמא אין רוח בין השיטות כל פן, וגם
בשימשן שוב הרגל פי שנים פרחקה, יתנה יותר גודל מאד שאין חזקה לו באותיות
הגדולות, לכן פתב שימשיך רק מעט שיהיה אף מן הגג קצת ואחר כך יגררו, וצריך
עין אם בבניה גומא הגרירה פתרה באותיות השם דשפא וכל פן לא לעצבא
והוא. וצין ביד אפרים מה שכתב בזה על דברי מהר"י הלוי ויל וצין מה שכתבתי
בסעיף קטן שלפני זה: פ והפרידה. עין באר היטב וכתב ברפי יוסף שפסוק בות

באר היטב

פן, דאז הנה שלא כסדרן ופסול בתפילין. תפילין שנודמן לסורף לכתב כפרשה
כ"ף פשוטה בסוף להשלים משך רחב השיטה האריך והקשיף גגה של כ"ף
עד שהגיע לסוף השיטה ונמצאת רחב הגג דומה לדלי"ת גדולה או ר"ש
גדולה, מה דע, עין הר"י הלוי סימן פא, ועין סעיף קטן שלאחר זה, ובתשובת
גת ורדים חלק ארץ חיים כלל ב סימן ט, ובתשובת דבר שמואל סימן קסג:
(ג) בפסול. ודעה לומר, כי כתיבת המ"ם פתוחה היא בשני כתיבות, והיו
מתחלה כותבין כמו ט"ן בסופה ואחר כך תולין מצדה כמו וי"ו, אם בן כל
שעשה פסול בו והיו הוי"ו צריך לגרר כלו, אבל הגו"ן שכתבה בהכשר
אין צריך לגררה, לאפוקי בר"ש ששעשאה במין דלי"ת ורפסעם אחת נכתב
הכל בפסול, צריך לגררו כלו. ולפי זה הוא הדין ככל אות שכתב בשני
כתיבות כמו כ"י ונעשה פסול בכתיבה אחת אין צריך לגרר אלא אותה. ואם
כתב מתחלה ר"ש ואחר כך טעה ונעשה בו תג קצין דלי"ת, סגי לה בשגיר
הג או הדין עם התג ויחזור ויכתבנו במין ר"ש, ותפסמיר גם בזה פבא עליו ברעה, לבוש ולחם ומזודות. רב ה"ף צריך להיות בפלים פגג שלא תדמה בר"ש.
בהשבות מהר"י הלוי סימן טא פתב, אם נעשה גג של ה"ף רחב צריך תדון לפיכך כל הגג, אפילו במלת אלהי: יכול למחקו, אף תהי שלא יפסוק הרגל. והגגן
אברכים פתב, ולי נראה שאם יכול למשוך הרגל שיהיה בפלים כמו הגג ששיר דמי, עין סעיף קטן שלפני זה: (טז) והפרידה כשר. נראה לי, דהוא הדין אם רגל
הכי מגיע לסוף הקלף כלי הקף, רשאי לגרר קצת דלא גרע מנדבק אות לאות.

משנה ברורה

(עו) ור"ש. או וי"ו ששעשאו במין ר"ש, וכל כהאי גונא שנעשה בכתיבה
אחת: (עז) במין דלי"ת. והוא הדין פגגו של כ"י פשוטה ששעשאו רחב
עד שנקאה כדי או ר"ש, ועין בבאר הלכה. והסופרים נכשלין בזה
פגגותיהו הרבים: (עח) שנגמרה. האות בארכו כראוי, כגון שכתב
תבת לו ונדבק וי"ו בקצהו להלמ"ד, וכל ביצא בזה, ואפלו בנגיעה
כל דהו שלא נשתנית על ידי זה האות מצורתה, אפלו הכי פסול, דבעינן
שיהא האות מקף גויל. ואם נתפשטו האותיות מכת לתחת הדיו, שקורין
גיפלאסין, עד שנקאין כדבוקין, ומכל מקום נראה שאין האותיות נוגעין,
כשר, ואם האותיות נוגעין, אף שנעשה זה לאחר הכתיבה, אפלו הכי
פסול, אכן העדן בסימן קכה סעיף טז בהג"ה ובכתי שמואל, עין שם.
ועין לעיל בבאר הלכה בסוף סעיף טז. ואם נמצא דבוק בין אות לאות
כשהוציאו ספר תורה לקריאה, עין לקמן בסימן קמג בבאר הלכה:
(עט) כשר. והוא הדין אם (ס) רגלי האותיות או גגן ואמצען מגיע לסוף
כלי הקף קלף, רשאי לגרר קצת, דלא גרע מנדבק אות לאות דמהני
גרירה. ודע, דבזה אין מעכב שלא כסדרן, במבאר לקמן בסעיף כה,
מאחר דאין מוסר בגוף האות. ואפלו (סא) באותיות השם שנגמרו ודבוקין
למטה רשאי לגרר: (פ) תק תוכות. ומירי (ס) שלא נשתנה האות
מצורתה על ידי הדבקות, אבל אם נשתנית האות מצורתה ואין התינוק
יכול לקרותה, וכל שכן אם נשתנית לצורת אות אחרת, כגון וי"ו שנדבק
בסופו לגו"ן כפופה דבוק עב שנקאית כצורת טי"ת, עד שתינוק דלא
תכים ולא טפש יקרא אותו לטי"ת, לא מהני גרירה הדבוק בזה, דהוי
כמ"ם שנסתמה ומקרי תק תוכות, ועל כן צריך לגרר (ס) גם הנו"ן, שגם
הוא נשתנה מצורתו ונפסל על ידי הדבוק, וכן כל ביצא בזה:
(פא) בתקונה. ובנפלה טפת דיו, בסעיף יז, אף דנכתבה מתחלה בתקונה,
נתקלקלה על ידי השפה ואינה נכרת, מה שאין כן בזה דאפלו קדם
הגרירה נכר היטב כל אות בפני עצמה, ולפי זה אם כל ארץ האות
דבוקה לתכתה לא מהני גרירה. והפרי תדש מקל בזה. ועין בשערי
אפרים ובכתובים תיים: (פב) אם נגעו. אבל אם יש הפסק דק אפלו רק

והחרטום נעשה בפסול, אבל אם נדבק לאחר הכתיבה אין צריך לזה וקא
גרירת החרטום, והוא הדין דיכול לגרר מהגו"ן עד שכתבנו מצורת אות.
וצריך עיון אם מהני בזה שכתב בפשוט גם כן גרירת חצי החרטום, וזה
הלוי אם בעלמא פל החרטום הוא לעצבא במ"ם או אפשר דהוא רק
לכתחלה, וצריך עיון: * ור"ש ששעשאה במין ד' וכו'. ואם נעשה גג
רחב ל"י פשוטה עד שנראה כמו ר"ש, פתב מהגן אברכים ודמשך הרגל
עד שיהיה בפלים כמו הגג נואם הפלים הוא לעצבא או לכתחלה, עין לשון פסימן
לו בדיני צורת אותיות. ואם אין לו מקום למשך, פתב מהגן אברכים בשם
הרי"ל, וכן סתם הפרי מגדים בסימן לב בצורת האותיות, וחקקונו הוא
שימחק פל הגג, דגרירת היתר בודאי לא מהני בזה דהוי חק תוכות ממש,
ואפלו במלת אלהי: יכול למחקו, אף תהי שלא יפסוק הרגל. וצריך עיון,
הלא דמי לר"ש ששעשאו במין ד' דפסק השלחן ערוך דצריך לגרר כלו
משום דכתב בפסע אחת, והכי נמי דכתה, ועין ביד אפרים שמתחלק קצת
בזה ודחק. אחר כך מצאתי בתדושי ר' עקיבא איגר שכתב בפשיטות דדמי
לר"ש ששעשאו במין ד' נוצן כשצר תשובה (פס"ח יב) נ"ה לא תחסן כמה שהתחיל
בזה פנים משוכות גת ורדים, וצריך עיון אם יש לספק על זה אמר שכל התחילתו מתחילין
דצדו על כל פנים למחק נגס. אך אי אחרמי כן כ"י של אלהיך ששעשאו רחב
במין ד' או ר"ש, נראה דיש לספק להקל ידי במחיקת הגג אם אין לו
מקום למשך הרגל, אחרי שגם בר"ש ששעשאו במין ד' מקל הפרי תדש,
והביאו המתצית השקל, ידי שכתבנו מצורת אות, וגם הגאון ר' עקיבא
איגר בתדושי הית דברי השלחן ערוך בזה בצורך עיון מתמת אותה הקשאי
של הפרי תדש ונחמה שלא נכחו: * יש לתקמיר ולומר וכו'. עין בתדושי
ר' עקיבא איגר, וכהאי גונא פתב המתצית השקל בשם הפרי תדש: * משום
דבין הגג ובין הנהך כו'. כי בפסע אחת נכתב חפל בדרך החותבין. ולפי
זה אם מתחלה פתב ריש ואחר כך טעה ונעשה בו תג קצין דלי"ת, סגי לה
בשגיר הגג או הנהך עם התג ויחזור ויכתבנו במין ריש. לבוש ופרי מגדים:
* ואם גרר והפרידה וכו'. אף אם נעשה הדבקות קדם שנגמר האות.
ועין בבאר הגו"א ובספר שערי אפרים למוה"ר אפרים וקמן מרגליות, דדין
זה דשלחן ערוך יש לפקפק בו, ומוכח שם מדעת שערי אפרים פתחתי
שערים שלו דאין להקל בו אלא בתפילין ומוזות דכדיעבד דמי, דאם היה
צריך מחיקה היה נפסל משום שלא כסדרן, אבל בספר תורה וכן בתפילין

שער הציזין

ומזוות אם לא פתב עדן התכות שאחר זה, לא מהני גרירת הדבקות לכד
עין במשנה ברורה כמה שכתבנו ואם רגל וכו', הוא מבאר ממה דקומא לן דמהני גרירה אפלו נדבק האות מתחלתו: * רגלי תה"א וכו'. עין במשנה
ברורה כמה שכתבנו דכל שאין צורת האות וכו', לשון חלקת מחקק באבן העזר עין שם, וכמה שכתבנו ואף אם נדבק וכו', באופן שהתינוק יודע שהוא
ה"א וכו', כן נראה ברור מדמהביא הפית יוסף פסימן זה וכל"ו מקור לזה מדברי מהר"ק בשורש צה, ושללא כמו שכתב בשורש עת, ונשם הלא אידי בהדיא
בהכי מבאר שם בסוף השורש. וכן הביא מתרומת הדשן ומוכח שם גם כן הכי דאי לאו הכי לא מקשה מיד מן ה"רם אהר"ש, עין שם. וכן מבאר

(ג) מגן אברכים ופרישה: (טז) פרי מגדים עין שם וכלי שכתבנו למעלה: (ג) מגן אברכים ודד תיים בקריאת התורה: (ג) פרי מגדים:

הריטוב, ו. גליל.

לוח עמוד הידוע: יום טו אב תשסב < יום ו' כ חשו תשסו < שב"ק בו סיון תשעב < יום א' ג סיון תשעו < יום ב' ח אייר תשסב